

*A panasztétel joga: a felszólalási jegyzékek**

Egyéni felszólalásokat abban az esetben tehettek az érintettek, ha úgy találták, hogy a birtokukban lévő földterületre nézve egy vagy több helyrajzi szám területét, művelési ágát, osztályba sorozását a felmérések során helytelenül állapították meg, vagy ha az egyes épületek osztályozása eltért a valóságtól. A községi választmányok nyomatékosan figyelmeztették a földbirtokosokat, hogy az *„alaptalan panasztételektől magukat tartóztassák”*, mert az önkényes panaszok vizsgálati költségeit a sérelmezőkre fogják hárítani.

² Az állami felszólalási bizottság („állam-felszólalási bizottmány”) hatáskörét az alábbiakban határozták meg 1854-ben: „feladata ott, hol a jövedelem kinyomozásában megzavart egyensúly helyreállítása végett szükségesnek találja, nemcsak a községek s egyes földbirtokosok részére, hanem az állam érdekében is, a földadóideigleneg által megállapított javaslatok elleni nehézségeket s felszólalásokat a megszabott úton előterjesztetni”. *Belehrung für die Gemeinde-Ausschlüsse zur Anmeldung und Aufnahme der Einsprüche und Beschwerden gegen die Ansätze des Gemeinde: Unfanges und der Grundertragsausmittlung zum Behufe des mit allerhöchstem Patente vom 4. März 1850 angeordneten Grundsteuer-Propositoriums. Oktatás a községi választmányok számára, azon felszólalások és nehézségek bejelentése s főlvétele iránt, melyek a község-területi s földjövdelem-nyomozási téelek ellen, az 1850. mártius 4-ről kelt legfelsőbb patens által rendelt földadó-ideigleneg tekintetéből tétetnek.* [1854. augusztus 15. után] 2.

A felszólalások megtételére már külön formanyomtatványok álltak a panaszosok rendelkezésére: az állami felszólalási bizottság az 1853. évi utasításhoz csatolt F mintán, a földbirtokosok a birtok tulajdonosának, helyének vagy nagyságának helytelen rögzítésével kapcsolatban a G mintán, a művelési ágra és az osztályba sorozásra vonatkozóan pedig a H mintán közölhették kifogásaikat. A jegyzékek minden egyes tételét a panasztevőnek, alul pedig a községi választmánynak kellett aláírnia. A szolgabírói hivatal az összegyűlt felszólalásokat a felszólalás-vizsgálati felügyelőséghez továbbította, amely szükséges esetben helyszíni vizsgálatot rendelt el. A helyszíni vizsgálatra meghívták a községi választmányt és a panaszt tevő földbirtokosokat is. Miután a vizsgálatot lefolytatták, a felmerülő hibákat kijavították és az F, G és H jegyzékeken feltüntették, a vizsgálat végrehajtását a községi előjáróság, az állami felszólalási bizottság tagjai (ha közülük valaki a vizsgálatnál jelen volt) és a felszólalás-vizsgálati biztos aláírásukkal igazolták. A vizsgálat eredményeit egyúttal a felmérés dokumentumaiba is átvezették.³

1857-ben külön szabályozták a telekkönyvek kihirdetésének a módját. Eszerint a telekkönyvi hivatalnok feladatai közé tartozott a községek előjárói és földbirtokosai előtt a telekkönyvek céljának és szerkesztési szabályainak rövid ismertetése, majd az észrevételek alapján a „*női hozományok, örökségi részek, és kikötményeknek a helyszínelési bizottmányok által eszközölt bejegyzéseknél ejtett hibáknak kiigazítása és minden a telekkönyvek hitelesítése óta történt birtokváltozásoknak bejegyzése*”. Minderre azért volt szükség, mert a birtokosok

egy része a bizottmányi tárgyalásokon nem jelent meg, akadályoztatása vagy közömbössége miatt nem védte meg saját érdekeiket, nem adta meg a szükséges felvilágosításokat, sőt „*némelyek a kész térképeket, melyek a helyszínelési munkálatok lehető tökéletes elkészítését nagyrészen elősegíthették volna, a telekkönyvi hivatalnokoknak ki nem szolgáltatták*”, így a telekkönyvekbe számos valótlanítás került.⁵

Az 1875. évi VII. törvénycikk

1875-ben a kataszteri felméréssel együtt a felszólalások menetét is újraszabályozták.⁶ A 45. § kimondta, hogy miután az országos földadóbizottság határozatai alapján a telekkönyvekbe és birtokívekbe minden egyes parcella, vagyis földrészlet osztályát bejegyezték, a járási földadóbizottságok közreműködésével minden községnek meg kellett küldeni a rá vonatkozó dokumentumokat. A községi előjáróság a munkálatokat a község vagy a bíró házában közszemlére tette és kihirdette, hogy azokat mindenki áttekinthesse és felszólalását 30 napon belül bejelenthesse. Ezt a határidőt a becslőbiztos a becslőjárás minden községére nézve egyenlően szabta meg. A felszólalásokat a községi előjáróságnál személyesen, meghatalmazott vagy az előjáróság előtt kijelölt megbízott útján lehetett megtenni szóban vagy írásban. A községi előjáróság egy jegyzőkönyvet vett fel a szóbeli és az írásbeli bejelentésekről. A 30 napos határidő lejártá után a járási bizottság által kirendelt küldöttség ezeket a felszólalásokat 15 napon belül összeszedte, csakúgy, mint a telekkönyveket és birtokíveket. A törvény még ekkor is lehetőséget

³ Utasítás azon felszólalások és panaszok főlvetelére, vizsgálatára és elhatározására, mellyek az 1850-ik martzius 4-kén kelt legfelsőbb patens következtében behozadó földadó ideigleneg számára eszközölt tértérték és földjövedelem kinyomozása ellen tétetnek, II. 59., 64., 88. §. [1853. április 15. után] 2–7.

⁴ Valamely ingatlanak az átruházása alkalmával fenntartott és jelzálogilag biztosított járadék. Minderről bővebben: <http://www.kislexikon.hu/vitalitium.html#ixzz3Ifcb3DPr>

⁵ Utasítás a telekkönyvi helyszínelési hivatalnokok számára. A kész telekkönyvi jegyzőkönyvek közzététele végett kibocsátani szokott hirdetményeknek és az 1855. december 15-én kelt igazságügyi miniszteri rendeletek megismertetéséül. Pest, 1857. 3–9.

⁶ Az 1868. évi XXV. törvénycikk csak a változások bejelentésének helyét és határidejét szabályozza, és az 1869. évi kataszteri utasításban sem szerepel a felszólalásokra vonatkozó passzus. L.: 1868. évi XXV. törvénycikk a földadóról. 4., 6. és 14. §. 1000 év törvényei (www.1000ev.hu) és 1869. évi utasítás. 127 §. 28. (www.catastrum.hu)

kínált a panaszok megtételére, a bizottsági küldött pedig a felszólalási eseteknek és azok helyszínének megvizsgálásával, valamint a felek felvilágosításával és megnyugtatóásával törekedett a problémák megoldására, eljárásáról pedig részletes jelentést készített a járási bizottság elnökének. A felszólalások felett a járási földadóbizottság döntött, és szükség esetén helyszíni vizsgálatot rendelt el, amelyre meghívták a községi előjáróság, a felszólaló és a kérdéses földrészlet tulajdonosát is. A vizsgálat lefolytatása után a járási bizottság újra határozatot hozott a felszólalások ügyében, amit a felszólalónak és a földrészlet tulajdonosának kézbesítettek. Ellene a kerületi földadóbizottsághoz lehetett fellebbezni, innen pedig már csak akkor volt mód a további tiltakozásra, ha a kerületi földadóbizottság határozata a járási bizottságétól eltért: ekkor az összes fellebbezés és az üggyel kapcsolatos irat a pénzügyminiszterhez került, aki aztán az országos földadóbizottsághoz küldte az ügyet, ahol a végső döntés megszületett.

Ugyancsak törvény írta elő, hogy milyen esetekben lehetett panasszal élni. Eszerint felszólalást lehetett tenni, ha egy adómentes földrészletet adókötelesnek vettek fel vagy valamely adómentes földterületet kihagytak; ha a földrészletet többször vagy nem a saját község telekkönyvébe írták össze, esetleg a tulajdonos nevét hibásan jegyezték be; ha a telek nagyságát („térfogat”) hibásan állapították meg; ha a művelési ágat vagy a minőségi osztályt helytelenül állapították meg; és ha a földrészletet a járáson belül fekvő határozottan megjelölt más földrészlettel összehasonlítva egyenlőtlenül sorozták be.⁷

Módosítások 1881-től 1909-ig

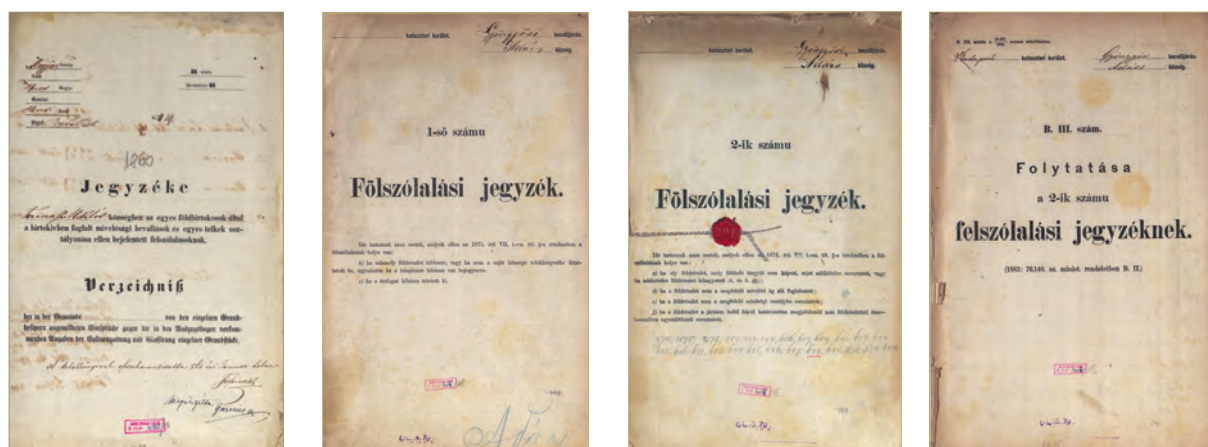
Az 1881. évi XL. törvénycikk az 1875. évi VII. törvényt számos ponton módosította. Elrendelte, hogy a községi előjáróság a külterületeken lakó birtokosokat írásban (vevény mellett) értesítse az adókiivetés megtörténtéről. Szigorú kitétel szólt arról, hogy a közszemlére kitett kataszteri munkálatok épségben való megőrzéséért és tisztántartásáért a községi előjáróság felelős és az ebbeli mulasztása miatt netalán szükségessé váló munkaújítás költségeit neki kell fizetni. A felszólalásokat azon községi előjáróságnál kellett bejelenteni, amely határában a felszólalás tárgyát képező földrészlet feküdt, pusztában pedig amelyekhez a puszták tartoztak. A körjegyzőségekhez tartozó községekben a felszólalás a körjegyzőség székhelyén is megtörténhetett. A panaszok megtételére már 60 nap állt a sérelmezők rendelkezésére,⁸ amelynek letelte után a felszólalási bizottság azonnal megkezdte működését. A helyszínre való kikerésének napjáról a községi előjáróságot már nyolc nappal előre értesítette, ezt követően minden egyes felszólalást a helyszínen megvizsgált. Miután a felszólalásokkal kapcsolatos javaslatokat jegyzékbe iktatta, azt a telekkönyvvel és birtokívekkel együtt elküldte a járási földadóbizottság elnökéhez. A járási földadóbizottság ezt követően 15 napon belül összeült, és addig ülésezett, amíg minden felszólalás felett határozott. Fellebbezni továbbra is a kerületi földadóbizottsághoz, onnan pedig a pénzügyminiszterhez lehetett, aki az országos földadóbizottság hatáskörébe utalta a végső döntés jogát.⁹

A panasztételhez tartozó formanyomtatványokról az 1883. évi 76 140. PM utasítás rendel-

⁷ 1875. évi VII. törvénycikk a földadó szabályozásáról. 45–51. §. L.: 1000 év törvényei (www.1000ev.hu)

⁸ „A felszólalások, az adó kiivetésének a községben történt kihirdetése (jelen törvény 9. §) után 60 nap alatt, a községi előjáróságnál személyesen, rendes meghatalmazott vagy az előjáróság előtt kijelölt megbízott által, szóval vagy írásban jelentendők be.” 1881. évi XL. törvénycikk a földadó szabályozásáról szóló 1875. VII. tc. némely intézkedéseinek módosítása tárgyában. 11. §. L.: 1000 év törvényei (www.1000ev.hu)

⁹ További módosítás volt, hogy a fellebbezés során a pénzügyminiszternek benyújtott iratok és fellebbezések mellett a kerületi bizottság elnökének a véleményes jelentését is mellékelni kellett. 1881. évi XL. törvénycikk, 15–16. §.

■ Képek balról jobbra haladva: Tarnaszentmiklós fölszólalási jegyzéke. H. minta, 1856. MOL S 79, No. 490/9. – Heves m.; Adács 1-ső számú fölszólalási jegyzéke, 1884. MOL S 79, No. 404/18. – Heves m.; Adács 2-ik számú fölszólalási jegyzéke, 1884. MOL S 79, No. 404/18. – Heves m.; Adács B. III. számú fölszólalási jegyzéke, 1884. MOL S 79, No. 404/18. – Heves m.

kezett. Ez kimondta, hogy a községi előjáróság köteles a felszólalásokat tárgyuk alapján a B. I., illetve a B. II. szám alá csatolt mintajegyzékekbe egyaránt bevezetni, oly módon, hogy a B. I. számú jegyzékbe iktatták a telek nagyságának és a tulajdonos személyének hibás megállapítására, valamint a földrészlet többszöri vagy nem a megfelelő község telekkönyvébe történt bejegyzésre irányuló felszólalásokat. A többi esetben történt felszólalásokat – nevezetesen ha egy adómentes földrészletet adókötelesnek soroztak vagy egy adóköteles földrészletet kihagytak, helytelenül állapították meg a művelési ágat vagy a minőségi osztályt, vagy ha a földrészlet a járason fekvő határozottan megjelölt földrészlettel összehasonlítva egyenlőtlenül soroztatott be – a B. II. számú jegyzékbe vették fel. Az utasítás részletesen rendelkezett a formanyomtatványok kitöltési módjáról is.¹⁰

A kataszteri igazgató a hozzá beérkezett iratokat az illetékes kerületi felügyelőknek vizsgálat céljából kiadta, akik a felszólalásokat egyesevel áttekintvén, véleményüket feltüntették a

B. II. számú nyomtatvány folytatásául szolgáló B. III. minta szerinti jegyzékbe. Ezután a kerületi földadóbizottság küldöttsége összeült, és a felszólalásokat a kataszteri felügyelők véleményének figyelembevételével megtanácskozta, és a küldöttség egyhangúan vagy szavazattöbbséggel létrejött javaslatai szintén bekerültek a B. III. számú nyomtatványba. A kerületi földadóbizottság aztán ennek a jegyzéknek a segítségével hivatalból felülvizsgálta a járási földadóbizottság határozatait, illetve azok fellett másodfokon döntést hozott.¹¹

Az 1885. évi XXII. törvénycikk a földadó-nyilvántartási biztosok feladatául jelölte ki a községi előjárósághoz beadott és a királyi adófelügyelő működési körébe utalt ügyekre vonatkozó kérvények és felszólalások szabályszerű bejelentését. Ezenkívül ők vizsgálták meg a helyszínen a királyi adófelügyelőnél közvetlenül írásban, illetve a községi előjáróságnál írásban vagy szóban bejelentett és jegyzékbe foglalt téves bejegyzést, adótárgyváltozást, ideiglenes adómentesítési kérvények

¹⁰ A m. kir. pénzügyminiszter által 76,140. szám alatt kiadott utasítás, a földadószabályozásról szóló 1875. évi VII., illetőleg 1881. évi XL. t.-cz. 9. és következő §-aiban foglalt, s az egyéni felszólalásokra vonatkozó rendelkezések végrehajtása iránt. 4–5. §., 16. §. Magyarországi Rendeletek Tára, 1883. 1746–1750.

¹¹ A m. kir. pénzügyminiszter által 58,457. szám alatt kibocsátott utasítás, a földadószabályozásról szóló 1875. évi VII., illetőleg 1881. évi XL. t.-cz. 9. és következő szakaszai, valamint az 1884. évi XII. törvénycikkben foglalt, s az egyéni felszólalásokra vonatkozó rendelkezések végrehajtása iránt. 18. §. Magyarországi Rendeletek Tára, 1884. 1597–1598.

tárgyát, elemi károk eseteit, a község határának változását és a telek nagyságával kapcsolatos panaszokat, ha azok mérnöki beavatkozást nem igényeltek. Ha efféle beavatkozásra szükség volt, a királyi adófelügyelő további intézkedésre a pénzügyminiszterhez továbbította az ügyet. A birtokosnak módjában állt az általa sérelmesnek vélt osztályozás ellen is fellépni: 15 napon belül kellett a királyi adófelügyelőhöz fellebbeznie, aki a községi elöljáróságnál benyújtott és a kitűzött 30 napi felszólalási határidő letelte után 8 nap alatt a munkálatokkal együtt a hozzá beterveztett fellebbezéseket felülvizsgálatra az illetékes nyilvántartási felügyelőhöz átküldte. Az 1885. évi XXII. törvénycikkhez készített utasítás ugyanakkor megengedte, hogy a földadókataszterbe csúszott számítási hibákat és téves bejegyzéseket bármikor be lehessen jelenteni.¹²

A helyszínelő kataszteri felügyelőség – amely egy felügyelőből mint vezetőből és megfelelő számú helyszínelő becslőbiztosból állt – feladata volt, hogy a kataszteri becslési munkákat elkészítse. A kataszteri felügyelő által jóváhagyott dokumentumokat 30 napra a községben kitették közszemlére. Miután a 30 napos felszólalási határidő lejárt, a benyújtott fellebbezéseket a községi elöljáróság 8 napon belül továbbította a kataszteri felügyelőhöz, aki ezeket a helyszínen megvizsgálta, és a vizsgálat eredményére vonatkozó javaslat kíséretében felterjesztette a pénzügyminiszterhez.

Az 1909. évi V. törvénycikk szabályozta a panaszok feljegyzésének helyét. Eszerint ha a tényleges birtokos hibásan van bejegyezve, felszólalásokat az I. számú földadó nyilvántartási jegyzékbe, míg ha a földrészlettel kapcsolatos kifogás arra irányul, hogy az adóköteles vagy adómentes, illetve rossz művelési ágba vagy minőségi osztályba soroztatott, akkor

ezt külön nyomtatványon kellett feltüntetni. Az ügymenet a korábban megszokott gyakorlatot követte: a felszólalásokra kitűzött 30 napi határidő leteltével az elöljáróság a helyszíni vizsgálatához szükséges kataszteri munkárszeket megőrizte, míg a többi dokumentumot a vármegyére kirendelt kataszteri közeghez felterjesztette.¹³ A felszólalási küldöttség a helyszíni vizsgálat során az elöljáróságnál hagyott dokumentumokat átvette, a panaszos eseteket megvizsgálta, javaslatait a jegyzékbe bevezette, és a vármegyére rendelt kataszteri közegnek átadta. Ezután ült össze a vármegyei és városi földadóbizottság, és miután minden egyes felszólalásra nézve határozatot hozott, ezeket indoklással együtt bevezette a felszólalási jegyzékekbe. Ezt követően az összes iratot a helyszínelési felügyelőséghez vagy a kolozsvári kataszteri igazgatósághoz¹⁴ küldték be, ahonnan az iratokat felterjesztették a pénzügyminiszterhez. A vármegyei és városi földadóbizottság határozatai ellen, amelyről a községi elöljárósághoz megküldött felszólalási jegyzékekből szerezhetek tudomást az érdeklődők, továbbra is az országos földadóbizottsághoz lehetett fellebbezni. A fellebbezőket már nem értesítették a végső döntésről végzésileg, hanem a községi elöljárósághoz megküldött kataszteri birtokívekből szerezhetek tudomást ügyük elintézéséről.¹⁵

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Térkép- és Tervtárában az S 79 fond alatt elsősorban Heves és Hont megyékről őrzünk felszólalási jegyzékeket, zömmel az 1870-es évek végétől az 1880-as évek elejéig. Ezek az anyagok nem a központi kataszteri térképtárból kerültek be a levéltár állományába, hanem 1937 májusában érkeztek az egri pénzügyigazgatóságtól. Az átvett anyag korántsem teljes: számos községről csak töredékanyag

¹² A m. kir. pénzügyminiszternek 45,055. számú utasítása, a földadó-kataszter nyilvántartásáról szóló 1885. évi XXII. törvénycikk végrehajtása iránt. 3. §. d) pont. Magyarországi Rendelet Tára, 1885. 6.

¹³ 1909. évi V. törvénycikk. A teljes szöveg megtekinthető itt: 1000 év törvényei (www.1000ev.hu)

¹⁴ Erdélyre vonatkozóan a kolozsvári kataszteri igazgatóság létrejöttét az 1885. évi XXII. tc rendelte el. Közvetlenül a pénzügyminiszternek rendelték alá, és a vezető kataszteri igazgatón kívül egy kataszteri felügyelőből, egy számtisztból és megfelelő számú becslőbiztosokból állt. Lásd: ugyanezen törvény 1. és 6. §-ai. In: 1000 év törvényei (www.1000ev.hu)

¹⁵ 1909. évi V. törvénycikk. 21–24. §. L.: 1000 év törvényei (www.1000ev.hu)

Folyó- szám	Felszólalás neve, célköz lakója	A felszólalás tárgyát képező földrészlet							
		Birtokosnak neve házszáma (lakója)	birtokrajzi szám előjele	terület		mélvélési évek		a földmélvélési által birtok	
				hold	□	mélvélési évek	osztály	mélvélési évek	osztály
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
388	Banya fais	Banya m. fairs	1844 Károlyi f. j.	3	158	2000	2000	2000	2000
389	Banya fais	Banya m. fairs	1844 Károlyi f. j.	3	158	2000	2000	2000	2000
390	"	"	"	"	"	"	"	"	"
391	"	"	"	"	"	"	"	"	"
392	"	"	"	"	"	"	"	"	"
393	"	"	"	"	"	"	"	"	"
394	"	"	"	"	"	"	"	"	"
395	"	"	"	"	"	"	"	"	"
396	"	"	"	"	"	"	"	"	"
397	"	"	"	"	"	"	"	"	"
398	"	"	"	"	"	"	"	"	"
399	"	"	"	"	"	"	"	"	"
400	"	"	"	"	"	"	"	"	"

■ Adács 2-ik számú felszólalási jegyzéke belső oldalainak felvétele, 1884. MOL S 79, No. 404/18. – Heves m.

érkezett, illetve több község anyaga teljesen hiányzott.¹⁶ 111 felszólalási jegyzékünk közül a legkorábbi 1856-ban Tarnaszentmiklóson, a legkésőbbi pedig 1886-ban Tiszanánán készült. Esetenként más megyék településeiről is bekerültek hozzánk ilyen dokumentumok, például a Fejér megyei Városhídvégből (ma Szabadhídvég része) vagy az egykor Szabolcs megyéhez tartozó Eszenyről.

Vegyünk egy konkrét példát. A Heves megyei Adács község felszólalási jegyzékei 1884-ben készültek.¹⁷ Az „1-ső számú felszólalási jegyzék” 12 felszólalást tartalmaz, s a pana-

szok indoklásul leggyakrabban a hibás beírás, az örökség utáni szétoztás vagy az adásvétel során történt birtokmegosztás szerepel. A „2. számú felszólalási jegyzék”-ben ennél lényegesen több, 636 felszólalás található. A sérelmezők nem a felmérők által megállapított művelési ággal kapcsolatban emeltek kifogást, hanem minden esetben az osztályba sorozáson szerettek volna változtatni, a felmérések során megállapítottnál eggyel, olykor kettővel hátrébb (azaz rosszabb osztályba) kerülni. Indoklásul a kedvezőtlen vízállást, a terület belvív-veszélyeztetettségét (víznyomottságát), vízenyőssé-

¹⁶ BAK BORBÁLA [et al.]: *Kataszteri térképek tömeges digitalizálása*. Bp., 2008. 14. <http://mek.oszk.hu/13200/13275/index.phtml>

¹⁷ 1-ső számú felszólalási jegyzék, 2-ik számú felszólalási jegyzék; B. III. szám. Folytatása a 2-ik számú felszólalási jegyzéknek. MNL OL S 79, No. 404/18.

A számla- számok 3-ik jegy- zetéből f. sz. a.	A központi költségvetés juttatása			A központi költségvetés visszatérítése			A központi költségvetés határozata		
	mivelési ág	osztály	indokolás	mivelési ág	osztály	indokolás	mivelési ág	osztály	indokolás
20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
319	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
319	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
320	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
321	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
322	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
323	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
324	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
325	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
326	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
327	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
328	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
329	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
330	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5
331	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5	1/2 3	1/2 5	1/2 5

■ Adács B. III. számú felszólalási jegyzéke belső oldalainak felvétele, 1884. MOL S 79, No. 404/18. – Heves m.

gét vagy terméketlenségét hozták fel. A kérdéses földterületek gyakran lapályok, azaz a környezetüknél mélyebben fekvő sík területek voltak,¹⁸ általában szikes és/vagy vörös agyagos talajjal. A járási küldöttség sokszor egyetértett a panaszosok indoklásával, de csupán 92 esetben sorolta hátrébb a kérdéses földterületeket, és további 43 esetben változtatott a birtok egy részében az osztályozáson. A járási küldöttség javaslata, a királyi becselőbiztos véleménye és a járási földadóbizottság határozata minden esetben megegyezett. Ugyanilyen egyezést figyelhetünk meg a B. III. számú nyomtatványon

is a kerületi földadóbizottság küldöttsége, a kerületi felügyelő és az országos földadóbizottság határozatainak összevetésekor.

A felszólalási jegyzékek kutatása új aspektusból világítja meg a kataszteri felméréseket: rámutatnak a felmérés során elkövetett hibákra, hiányosságokra, valamint a felmérés és a felszólalás között eltelt idő alatt bekövetkezett változásokra. A sérelmek elbírálásának nyomon követése betekintést enged a felmérések működési mechanizmusába csakúgy, mint a hatóságok és a polgári lakosság viszonyába.

¹⁸ Noha a Mátraalja déli részén fekvő községben nem folyik keresztül víz, a falu tengerszint feletti magassága nem éri el a 120 métert.